

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՅԻ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.

Բողոքական ուսանողութիւնը գերմանական 17 համալսարաններում, որոնք առտուածարանական ֆակուլտետներ ունեն, 1906 թուի ուսումնական տարուայ վեցամսեակին եղել են 2208 բողոքական առտուածարանութեան ուսանողներ:

Նախորդ տարուայ ամառը 2329 հոգի, իսկ ձմեռը 2186. 1905 թուի ամառը 2286 հոգի, 1881 թուի ամառը 4799 հոգի: Եթէ, վիճակագրական տեղեկութիւնների համաձայն, հանելու լինենք օտարերկրացի ուսանողների թիւը՝ պետութեան հպատակ ուսանողների թուից, այս անցած կէս տարուայ համար կոտանանք 2023 հոգի. 1906 թուի ամառուայ համար 2123 հոգի նախանցեալ ձմեռուայ սեմեստրի համար 1996 հոգի, 1882 թուի ամառուայ համար 2605 հոգի. իսկ 1880 թ. վերջին սեմեստրի համար 4,400 հոգի:

Ըստ այսմ աւետարանական հոգեւորականութիւնը չի աւելանում, այլ ընդհակառակն պակասում է: Իսկ ինչ վերաբերում է առանձին ֆակուլտետներին, որոնցից առաջին տեղը զբաղում է Բերլինին՝ 1906 թուի ձմեռը ունեցել է 384 ուսանող, իսկ ամառը 286. ապա հետեւում են՝ Հալլէ 334 (318), Լայպցիգ 323 (312), Տումբինգեն 230 (324), Էրլանգեն 130 (148), Մարբուրգ 109 (144), Գեոտինգեն 100 (115), Գրայֆսվալտ 82 (102), Քեոնիգսբերգ 76 (174). Շտրազբուրգ 71 (63), Գիսեն 66 (73), Բրեսլաու 63 (61), Բոնն 59 (83), Հայտելբերգ 53 (54), Ռոստոք 51 (60), Ենա 47 (57), Քիլ 30 (38):

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ *

Գերմանիայի այսպէս կոչուած բողոքականների մեծ ընկերութիւնը Ապրիլի 12-ին Բերլինում բողոքի մի մեծ ժողով էր գումարել, ուր ուսուցչապետ իրաւաբ. դր. Գերֆկեն մի դասախօսութիւն կարդաց հռենոսվեստփալեան «աւետարանական ազատութեան քարեկամների» շարժման մասին:

* Այս ընկերութիւնը կազմուած է ղէպի ծախ հակուած ազատ բողոքականներից, որոնք առտուածարանութեան միջ ըացիոնալիստականութեան աւելի նշանակութիւն են տալիս:

ժողովի վերջում հետեւեալ որոշումները եղան:

Ա. Աւետարանական եկեղեցին որպէս հակադրութիւն կաթոլիկութեան իւր էութեամբ պատմական՝ տուեալ է ուրեմն քրիստոնէական կրօնի անփոփոխ և յաւիտենական ընդմիջակութեամբ հանգերձ՝ մի փոփոխական երևոյթ: Նորա հասկացողութիւնը այլ ևս չի համապատասխանում որպէս դաւանաբանական վարդապետութիւն նորագոյն ժամանակի բարեպաշտութեան: Իւր էութիւնն իսկ պահանջում է, որ նա փոխուի հեռզհեռէ և դառնայ մի զօրեղ, բարոյական կրօնական հասարակական միութիւն առանց որ և է դաւանաբանական և հաւատոյ պարտաւորութեան, մի իդէալ, որ հարիւր տարի սուրանից առաջ բողոքական ամենամեծ առտուածաբաններից մէկը՝ Շլայերմախէր երազել էր: Այս փոփոխութիւնը պէտք է յառաջ բերել որքան կարելի է խաղաղ ճանապարհով, առանց եկեղեցական կեանքի խիստ ցնցումների, դոյշ և բարեպաշտական ակնածութեամբ լի բարեփոխութիւններով:

Առ այժմ որպէս մերձաւոր ապագայի անհրաժեշտութիւն պէտք է 1) եկեղեցական օրէնսդրութեան փոփոխութիւն, որի նպատակն է ապահովել աւետարանական հաւատոյ այնպիսի ազատութիւնը, որ հնարաւորութիւն տայ աւետարանական դաւանութեան առողջ զարգացման:

2) Վերացնել Kollogium-ը (քննութիւնը) պրուսական եկեղեցուց դուրս հոգևորականների ձեռքով, խոստովելու համար այն զեղծումներից, որ վերջին ժամանակներս այս հաստատութիւնն սկսել է դատել և քննութիւններ բանալ որպէս թէ մոլորութեան և հերձուածների դէմ մաքառելու նպատակով:

3) Վարդապետական խնդիրների որոշումը յանձնել եկեղեցական իշխանութիւնից անկախ մի հաստատութեան՝ հոգևորականներն ու համայնքները ազատելու ներկայ իրաւական անապահովութիւնից:

4) Օրինական հաստատութեամբ բարձր եկեղեցական խորհուրդը պատասխանատու համարել նահանգական միջամտութեան դէմ՝ պառտորների և համայնքների հաւատոյ և խղճի ազատութեան վերաբերութեամբ:

Բ. Եկեղեցու մէջ օրթոդոքս (ուղղափառ, իմա պահպանողական) ուղղութեան դերիշխանութիւն հետեւանքն է, որ օրինական հաստատութիւն է ստացած ժողովրդական դպրոցների դաւանական ընաւորութիւնը: Սորանով բռնութիւն է դործ դրուում ժողովրդական կրթութեան միւս ուղղութիւնների վերաբերութեամբ և կաթոլիկ ու բողոքական հասարակութիւն-

ների մէջ եղած սառնութիւնը աւելի ևս մեծանում է ժողովրդական զպրօքների դաւանական ընտարութեամբ: Եթէ անհնար է օրէնքը ոչնչացնել, դո՛նէ վերանոր հոգևորականներին միայն վերապահուած հսկողութիւնը ժողովրդական զպրօքների վերայ:

Chr. d. Chr. Welt.

ԲՐԱՆԴԵՆԲՈՒՐԳԻ ՄԻՍԻՈՆԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Ապրիլի 8—9 դումարուել է Բերլինի նահանգի միսիոնարական խորհուրդի 25-րդ գլխաւոր համաժողովը: Առաջին նիստին ժամը 3-ին պատար Միսները մի հետաքրքրական դասախօսութիւն է կարդացել՝ «ինչպէս պէտք է երեխաներին հետաքրքրել հեթանոսական աշխարհով»: Նա համոզեցուցիչ փաստերով ցոյց տուաւ, թէ ինչպէս ընտանիքը, զպրօքը, եկեղեցին և առհասարակ ընդհանուր դաստիարակչական միջոցները մի և նոյն ժամանակ միջոց են և երեխաներին առաքելութեան (միսիոնի) և հեթանոս աշխարհը քրիստոնէացնելու գործով հետաքրքրելու և զրաւելու համար: Մտքերի կենդանի փոխանակութեան ժամանակ այն միտքն արծարծուեցաւ, թէ ուսուցիչներին դեռ ևս վարժապետանոցների մէջ պէտք է ծանօթացնել առաքելութեան գործի հետ:

Գոսների միսիոնի բարեկամների ժողովի մէջ, որ բաց արաւ պատար Գարայս, խօսեց առաքելութեան տեսութեան վառուշ «Հնդիկ կանայք և Հնդիկ երեխաներ» վերնագրով: Նա խօսում էր իւր փորձառութիւնների հիման վերայ, որ ձեռք էր բերել իւր տեսչական այցելութիւնների ճանապարհորդութեան ժամանակ: Նա նկարագրեց Հնդիկ կանանց և երեխաների տխուր վիճակը, Սենանայի առաքելութեան գործերը, առաքելութեան զպրօքները և ցոյց տուաւ, թէ անհրաժեշտ է բազմացնել կին գործիչների թիւը այս առաքելութեան գործում:

Ապա առաքելութեան ինսպեկտոր Վիլհէմ մի գեղեցիկ դասախօսութիւն կարդաց «Միսիոնը և փողը» վերնագրով: Ահա նորա մտքերից մի քանիսը: Միսիոնի վերայ եղած յարձակումները վնասում են այն նպատակի համար եղած նուիրաբերութեան գործին: Յանկալի է, որ այս յարձակումների դէմ ոչ թէ աստուածաբաններ, այլ միսիոնի բարեկամ աշխարհիկ մարդիկ պաշտպան հանդիսանան: Միսիոնի գործի համար եղած եկամուտները զոհացուցիչ չեն: Առաքելութիւնը պարտաւոր է